

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

כב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

אמר כא כב

מקדשם: כי וידבר משה אל-
אהרן ואר-בניו ואר-כל-בני
ישראל: פ

כב א וידבר יהוה אל-משה
לאמר: ב דבר אר-אהרן ואר-
בניו ויגורו מקדשי בני-ישראל
ולא יחללו את-שם קדשי אשר
הם

תרגום אשכנזי קצו

האבע ויה געהייליגט :
(כד) משה טרוג דמען דעם
אהרן, וינען זאָהנען : אונד
אללען קינדער ישראלו פֿאַר :
כב (ח) דער עוויגע שפראך
פֿערנער צו משה,
וויא פֿאַלגט : (ג) זאָגע אהרן
אונד וינען זאָהנען, דאָס זיא
זיך צוויילען דער הייליגטימ
דער קינדער ישראל'ז ענט-
האַלטען (ראַמיט ויא מיינען
היירליגען נאָמען ניכט ענט-
וויינען) : וועלכע זיא נעמליך
מיר

רשי

עבד עבודתו מחוללת ליפסל : (כד) וידבר
משה • העכוה הזאת : אל אהרן וגו' ואל כל
בני ישראל. להזהיר בית דין על הכהנים :
כב (ב) ויגורו • אינזגוריה אלף פרישה
וכן הוא חומר ויגורו מאשרי
(יחזקאל י"ז) כגורו אחר (ישעיה א') יפרישו
מן הקדשים בימי טומאתן : ויגורו מקדשי בני
ישראל אשר הם מקדשים לי ולא יחללו את שם
קדשי • סרס המקרא ודרשהו, אשר הם
מקדשים

תרגום אונקלוס

מקדשהון : (כד) וטליל משה עם
אהרן ועם בניהו ועם כל בני ישראל :
כב (א) וטליל יי עם משה לטימר :
טליל עם אהרן ועם בניהו
ויפרישון מקדשיא הבני ישראל ולא
יחללו את שפא דקדשי די אנון

באור

הקדשנות, לא קדשי קדשין, אבל כולל גם המקדש בעבוד הכניסה, ולפי שכלל גם הקדשנות,
יפה למדו מזה בת"כ ומניין שחס עבד עבודתו פסולה ת"ל ולא יחלל את מקדשי : כי אני ה'
מקדשם, מלת מקדשם רבים, ומסב על מקדשי, אני מקדש את הקדשנות, ואני מקדש את
המקדש, ומי שבוה באחת מהן מכה חולין, מחלל מה שקדשתי אני ה' הקדוש, ומה שאני
מקדש הוא קדוש באמת : (כד) וידבר משה אל אהרן וגו', אחשוב שמוסב על שתי פרשיות
סלמעלה, כי בראשונה לא נזכר אהרן וישראל, ובשניה לא נזכרו בניו ובני ישראל, ועוד
בראשונה לא נזכר לשון דבור, שיפרש להם הדברים באר היטב, לכן חתם בפסוק זה שגאמ'
בו דבור, ונזכרו בו אהרן ובניו וכל ישראל ליתן את האמור בזה לזה, ורש"י ז"ל פי' אל בני
ישראל, להזהיר בית דין על הכהנים, וכן הוא בת"כ :
כב (ב) ויגורו, שראו נזר לשון רחוק ופרישה, כמו והזרתם את בני ישראל (פרשה ט"ז
ל"א), כגורו אחר (ישעיה א' ד'), וכאן הנפעל, שימננו על הקדשים כהונן, ועל
דין יפרישו מהן בטומאתן ולא יגעו בהן לעומס, כי הפסוק הראשון כלל, יטה על המורה
מן הקדשים, שאעפ"י שאין עונש כרת אלא על האוכל קדש בטומאת הטף, מ"מ חלול גדול
הוא לעומס בשר טמאת ואס להוציאו לשרפה, ועוד כולל גם העבודה, שלא ישמש כהן
במקדש בטומאה, וכמ"ס בסמוך : ולא יחללו את שם קדשי, שכל הטוהג מנהגי חול בדברי
קדשים, מחלל גם השם, כי לפי שהשם קדש וטה מקי קדש, לכן הטוהג בהם בדרך קדש,
מזה כי השם קדש, והמחלל אותם הרי הוא מחלל גם קדושת' : אשר הם מקדשים לי,
פי' רש"י ז"ל אשר הם מקדשים לי ולא יחללו את שם קדשי סרס המקרא ודרשהו, ובת"כ דרשו
אשר

סיר היירליגען, איד, דער עוויגע! (ג) זאגע איהנעו, אין צוקינפטיגען צייטעו ווער פאן היירליגטהיטערן, וועלכע דיא קינדער ישראל'ס סיר הייליגן, זיך נאדעט, (אונד ראפאן איסט נעמליך), זא לאנגע איינע אונרייניגקייטאן איהם איזט: דיאזעלכע

הם מקדשים לי אני יהוה: אמר אלהם לדתכם כל-איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה

רשי

תרגום אונקלוס

מקדשים לי. לרבות קדשי כהנים עמון: (ג) כל איש אשר יקרב. אין קריבה זו אלא אכילה וכן מנינו שנסמך אזהרת אכילת קדשים בטומאה בלשון נגיעה בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל ולמדות רבותיט מגזירה שזה (ס"א מהיקט) וס"א לומר שחייב על הנגיעה שהרי נאמר כרת על האכילה בט את

אנן מקדשיון קדשי אגא יי: (ג) אמר להון לרביכוז כל גבר די יקרב טבל בניכוז לקודשיא די יקדשוני בני ישראל קדם יי וסאזכותיה עלוהו וישתצי

באור

אשר הם מקדשים לי, לרבות קדשי כהנים עמון, ולפי הפשט יראה בעיני, לפי שמהם על אוכל בשר ק"ק וקדשים קלים ותרומה בטומאת הגוף, והרי הן חלק הכהנים וחלק הנבלי, וקורא אותן קדשים וחלול השם, אמר מטעם אשר הם מקדשי לי, כי המפריש בהמה לחטאת לחם או לשלמים ומקדש כלה לה, לכן אעפ"י שיש בהן חלק כהנים, ובשלמים חלק לבעלים, הכל קדש ומתחלת ההפרשה: אני ה', דעו את שם מי אתם מחללים: (ג) אמר איהם, כל החומר בעמון: לדרתיכם, הן בדור זה הן בדורות הבאים: אשר יקרב, אין קריבה זו לא אכילה, שהרי עגש כרת, ולא יתכן זה על הנגיעה, כי בפסוק הסמוך אמר בקדשם לא יאכל (פרשה כ"ב ד'), ובן נפרשת זו את אהרן נאמרו שתי כריתות זו אכל זו על האכילה, ואם על הנגיעה חייב, לא הוצרך לחייבו על האכילה, אבל לפי שאמר תחלה ויטרו מקדשי בני ישראל, שהיא ההרחקה מפילו מנעת גם, כי אמור לעמא קדשים בידיים, והמטמאם עבר בל"ת, אמר עתה אשר יקרב, שהיא ההסך מן הגזירה, וס"א פירש שהקריבה האמורה ענינה שיקרב לאכול מהם, ורמב"ם ז"ל אמר (ביאת מוקדש פ"ד ח') טמא שעבד במקדש חלל עבודתו וחייב מיתה בידי שמים על עבודתו אעפ"י שלא שטה שם שנאמר ויטרו מקדשי בני ולא יחללו את שם קדשי ה' אזהרה לעבד בטומאה, ולהלן הוא אומר ומתו בו כי יחללוהו, עה חילול האמור שם חייב מיתה ב"ש אף כהן מיתה ב"ש, וס"א הכתובים כוללים שניהן עמא שמה, ועמא שאכל קדש, וזה ויטרו ולעבד, וכן יטרו מלאכל תרומתן כורים, וכן הפסוק השני כל איש אשר יקרב, במשמע קריבה למונח לעבודה, גם קריבה לאכילת קדשים, ועל חכילת קדשים אמר ונכרתה: אשר יקדישו בני ישראל לה', אם גם על העבודה מדבר, יאמר שהקדשים כמו עולה או שלמים ומטאת ואם ומנחה יקדישו בני להקריבם לה' במקדשו, לא יקרב הכהן הטמא לעבד גם העבודה, ואם עבד חייב מיתה ב"ש, וס"א מדבר על האוכל תרומה בטומאת הגוף, וכמו שאפרש: וכטמאתו עליו, הטומאות שפרש בסמוך, ואם על העבודה אין לטעות, ואם על האכילה אין לפרש שמדבר בטומאת בשר, כי שם על איש שרשח הכתוב, ועוד אם שם על הקדשים, היה לי לומר וטומאתם בלשון רבים, ועוד וטומאתו ענין ששמשו שעדיין טומאתו עליו, וסעיפובל יטהר, ואין זה כנגד שאין הטומאה יובאת מוטו, וטלשה

וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלְפָּנַי
אֲנִי יְהוָה: ד איש איש מורע
אהרן והוא צרוע או זב בקדשים
לא יאכל עד אשר יטהר והנגע
בבגד מאנפש או איש אשר

תצא

דיאזעלבע פערואן זאלל פאר
מיינען אויגען אויגעראטמעט
ווערדען: איד, דער עויגע!
(ד) וועלכער מאן פאן דען
נאכקאממען אהרן דען
אויזאטן אדער זאמענפלוס
האט, זאלל פאן דען הייליגן
טהימערן ניקטן עסען, ביו ער
ריין ווירד: ווער עטוואן בע-
ריהרט, דאזאן איינער לייכע
דער

אונריין געווארדען, אדער וועם

תרגום אונקלוס

רש"י

וישתצי אנשא תהוא מן הקמי אנא
י: (ד) גבר גבר מורעא דאהרן והוא
סגיר או דאיב בקדשיא לא יוכל
עד רי דפי דיקרב בקל טטא נפשא
או גבר די תפוק

אהרן שתי כריתות זו אכל זו ואם על הנגיפה
חייב לא הוכרז לחייבו על האכילה וכן נדרש
בתורת כהנים וכי יש נוגע חייב אם כן מהת"ל
יקרב משיכסר ליקרב שאין חייבין עליו מאיס
טומאה אלא אם כן קרבו מתיריו ואם תאמר
שלא כריתות בטומאת בהנים למה כבר נדרשו
במסכת שנועות אחת לכלל ואחת לפרט וכי:
וטומאתו עליו וטומאת האדם עליו יכול
בנדר הכתוב מדבר וטומאתו של בשר עליו ובטהור שאכל את הטמא הכתוב מדבר ע"כ
ממשנעי אתה למד כמי שטומאתו פורקת ממנו הכתוב מדבר וזה האדם שיש לו טהרה
בטבילה

באור

ותלמה הטעמים שנויים בת"כ, ועוד למדו כן בג"ש משומאתו שנאמר בפרשת פרה אדומה
שמדבר משומאת הגוף: מלפני, ממקום הקדש מעון לשאר הנפשות, כמו ויבא קין מלפני ה'
(בראשית ד' ט"ו), שגורש מן העדן שזרתה גם השכינה, ובפי' לס' בראשית בארנוהו, וכן
מלפני ה' הוא טורח (יונה א' י'), שיבא מא"י הר הקדש: אני ה', שנידי לעשות כן: (ד) איש
איש מורע אהרן, הכהן, למעלה (פרשה כ"א י"ז) פרשטו בשם רמב"ן ז"ל למה לא נזכר
אהרן עצמו בפרשת מותין, וכן כאן אמר הרב ז"ל שהחל דבר אל אהרן ואל בניו כי יתכן
שיארע גם לאהרן טומאת מגע בנות או בשרן, אבל כאשר זכר נרעת חגיגה, חזר ואמר איש
איש מורע אהרן, כי לא יארע זאת בגופו, כי מלאך ה' נבא את הוא: והוא צרוע או זב, בין
מורע מוסגר בין מוטלט, בין זב בעל ראיה אחת, בין בעל שלש ראיות, בקדשים לא יאכל
עד אשר יטהר, כדין טהרה האמור בכל אחד מהן, כך היה נראה לפי פשוטו, ואם כן נכלל
זה שאם טעון הבאת כפרה, לא יאכל בשום קדש עד שיביא קרבנו, אבל רבותינו קבלי' שאפי'
אופן שהן מחוסרי כפרה, כשטובלים אוכלין במעשר, הערב שמעם אוכלין בתרומה, הביא'
כפרתן אוכלין בקדשים, וסמכוהו לשלשה כתובים, האחד ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ
בשרו במים (פסוק ו'), הא' אם רחץ ואכל, זהו למעשר, והשני ובא השמש וטהר ואחר יאכל
מן הקדשים (פסוק ז'), וזהו לתרומה, והשלישי בזולת שנאמר וכפר עליה הכהן וטהרה
(פרשה י"ב ח'), למדנו שאינה טהורה עד אחר הבאת קרבן, הוא לקדשים, ואמרו שהפרש'
הוא מן הדבר בתרומה, ועד אשר יטהר כמו ובא השמש וטהר, שאינו די בטבילה לתרומה אלא
בהערב שמש, וגם פשט הכתוב יתכן כפי קבלתם ז"ל שעל כן זכר תחלת צרוע חז, שיש בהן
הצרכין לקרבן, ואמר עליהן בקדשים לא יאכל, כולל קדשי מוסגר ותרומה ומעשר, כל אחד
כפי דרכו מעשר בטבילה ותרומה בהערב שמש, וקדשים בהבאת כפרה, על כן כתם עד אשר
יטהר

דער זאמען אבגעגאנגן איז :
(ה) אָדער ווער איין קריכעני
דען טהיר בריהרט, דאָ איהן
אונריין מאַכען קאָן : אָדער
איינען מענשען, דער איהן
זויף אירגענד איינע אָרט
אונריין מאַכען קאָן : (ו) דיא
פערזאָן, וועלכע איינע זאָלכע
אונרייניגקייט בעדיידרט,
זאָלל בײַ אַבענד אונריין :
אונד ניכט עהער פֿאָן דען
הייליגטהיטערן געניסען ,

תָּצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכֵבֶת־זֶרַע : הֵאָר
אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־שָׂרֵץ אֲשֶׁר־
יִטְמָאוּ־לוֹ אוֹ בְּאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא־
לוֹ לְכָל טְמֵאתוֹ : וְנִפְשׁ אֲשֶׁר־
תִּגְעֶבּוּ וְטִמְאָה עַד־הָעֶרֶב וְלֹא
יֵאָכֵל מִן־הַקִּדְשִׁים כִּי אִסְדָּרְתִּין

כשרו

בין

הייליגטהיטערן געניסען ,

תרגום אונקלוס

רש"י

מִנִּיהַ שְׂכֵבֶת זֶרַע : (ס) אִי גִבֵר דִּי
יִקְרַם טָבֵל רִיחֶשָׂא דִּי יִסְתָּאב לִיה
אוּ בְּאִישָׁא דִּי יִסְתָּאב לִיה לְכָל
סְאוּבְתִיחָ : (י) אָנְשׁ דִּי יִקְרַב בֵּיה
וְיִהִי טָסָאב עַד רִטְשָׂא וְלֹא יִיטְלָא
טֶן קִידְשִׁיא אֲלֵהֶן אֲסַחִי בְּשֵׁרִיחַ

בטבילה : וכרתה וגו' . יכול מלך זה לכד זה
יכרת ממקומו ויתושב במקום אחר תלמוד
לומר אכיה' בכל מקום אמי : (ד) בכל טמא
נפש' כמי שנטמא בזה : (ה) בכל שרץ אשר
יטמא לו' כשיעור הראוי לטמא בכעדשה:
או באד' . בזה : אשר יטמא לו' כשיעורו לטמ'
וזהו כוונת : לכל טומאתו' לרבות טגע בזב
חנה נדה ויולדת : (ו) נפש

באור

ישנה הטלל טבילה והערב שמש וקרבן לכל אחד כדין טהרה הנרובה לו, אח"כ זכר הטומאה
שאינן בהנחת קרבן, והבדיל בין טבילה להערב שמש וזכרו שיתבאר בעו"ה : בכל טמא נפש,
טגע כמי שנטמא בזה : חצא ממנו שכבת זרע, שטמא טומאת ערב כמפורש למעלה
(פרשה ט"ו ט"ז), וכן הטגע בשכבת זרע, כמו שאמר בת"כ, ולכן סמכן שמתיהן נגיעת :
(ה) בכל שרץ אשר יטמא לו, שהן שמנה שרצים המטמאים באותם המפורשים בפרשת ויהי
ביום השמיני, אבל רבותיו דרשוהו על השעורין, שאם נגע בכזית מן המז או מן הנבלה
וכעדשה מן השרץ, שהן שעוריהן לטומאה, אסור באכילת קדשים : או באדם אשר יטמא
לו, לפי הפשט טגע בזב או במזרע נדה חנה, שהרי כל המטמאין הן בעלי טומאת ערב, וזהו
אשר יטמא לו, כלומר טגע באדם טמא, כש' בכל שרץ אשר יטמא לו, כי על המז חין
לומר אשר יטמא לו, שכל מז מטמא, והטגע בזה שטמא טבעה ונרדף הוא שלישי וטבעי,
חין נרדף שזכירנו הכתוב, כי מפורש טהרתו בפרשת חקת לענין ביאת מקדש שזה עם אכילת
קדשים, ואם הזכירו היה נרדף להזכיר טומאת שרצה והוא, כי אף יאמר אחריו נפש אשר
תגע בו וטמאה עד הערב, אבל בת"כ דרשו אדם זה המז, לכל טומאתו לרבות זבין חנות
נדה ויולדות, ואין ספק שמלת אדם כולל גם המז, והדין אמת : לכל טמאהו, לכל מיט
טומאה שהאדם מטמא כגון זב ומזרע וזבעל נדה, כשטגע באחד מבעלי הטומאות הללו דיט
כמפורש בענין : (ו) נפש, פתח באיש, ואח"כ אמר נפש כי תגע בו וטמאה עד הערב, וזהו
לומר ולא יאכל, חילי שהחל באיש לפי שכולל קדשי מונח שאינן נאכלין אלא לזכרו בהונה,
עכשיו שידבר על המעשר והתרומה חזר לומר נפש, ולפי שמלת נפש כולל גם הקטמים, חזר
לומר ולא יאכל ששנ על מלת איש : הגע בו, באחד מן הטמאים הללו, לשון רש"י ז"ל ולא
יאכל מן הקדשים, למעלה אמר בקדשים לא יאכל, לפי שכללו הכל כמו שאמרנו, וכן
שמדבר על המעשר אמר מן הקדשים : כי אם רחץ כשרו במים, לפי הפשט יאמר אע"פ
שזה

אמר כב

תרגום אשכנזי קצח

בשרו במים: וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ
וּמֵהָר וְאַחַר יֹאכַל מִן־הַקִּדְשִׁים
כִּי לַחֲמוֹ הוּא: ח נִבְלָה וּטְרֵפָה
לֹא יֹאכַר לְטֹמְאֵה־בֵּית אֱנִי

ביו זיא זיך פֿאַרדער געי
בארעט האַט: (ז) ווען דען
דיא זאָנע אונטערגעגאַנגען
איזט, זאָל ער ריין זיין:
אונד נאַכהער ווידער פֿאַן דען
הייליגטימערן עסען דירפֿען,
דען דויען איזט זיינע שפּייזע:
(ח) אומגעפֿאַללנען אונד

יהוה

צערריסען זאָלל ער ניכט עסען אונד דאָדורך אונריין ווערדען: איד, דער

תרגום אונקלוס

רש"י

בשריה בטיא: (ו) וּבְטֵעַל שְׁמֵשׁ
וְיָדְבִי וּבְתֵר בֵּן יִיכֹל טֶן קִדְשֵׁי־אֲרִי
לַחֲמִיָּה הוּא: (ח) נִבְלָא וּתְבִירָא לֹא
יִיכֹל לְאַסְתָּאבָּא בְּהָ אֲנָא

(ו) נפש אשר תגע בו * באחד מן הטמאים
הללו: (ז) ואשר יאכל מן הקדשים * כדרש ביכנו *
בתרומה שמתר לאכלה בהערב שמש: מן
הקדשים * ולא כל הקדשים: (ח) נבלה
וטרפה לא יאכל לטמאה בה * לענין הטמאה
הזהיר כאן שאם אכל נבלת עוף טהור שאין
לה טומאת מגע ומשא אלא טומאת אכילה

באור

משה עד הערב, אם לא רחץ בשרו במים אינו טהור, אבל אם כן מה טעם לומר וטמאה עד
הערב, לא יאמר אלא ירחץ בשרו במים ובא השמש וטהר, אבל כפי קבלת רבותי יפה פאטו
של מקרא, תחלה אמר וטמאה עד הערב, שאפילו טובל מבעוד יום, אינו טהור עד הערב,
ואמר ליכנס למקדש ולחכות תרומה וקדשים, ואח"כ אמר ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ
בשרו במים, אבל אם טבל אפי' מבעוד יום מותר באכילת מקצת קדשים והו המעשר, ולכן
הפסיק, וחזר בפסוק הסמוך ואמר ובא השמש וכו' לענין תרומה כמו שיתבאר: (ז) ובא
השמש וטהר, לא אמר כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר אלא הפסיק, והחל בכתוב
אמר ובא השמש וטהר ואחר יאכל וגו' לפי שהכתוב הזה מדבר בתרומה שגריבה הערב שמש:
ובא השמש, יש שקיעת החמה עומה, ועדיין אורה על האופק כמו שעה ורביעית שעה,
אבל ובא השמש הכאמר כאן על ביאת האור, שהוא זאת הכוכבים, כמו שאמרו רבותי ז"ל
(נרכית דף א' א') ומאי דהאי ובא השמש ביאת אורו (כלומר שבת גם אור השמש שהוא זאת
הכוכבים), ומאי וטהר טהר יומא (כלומר שנסתלק אור היום מכל וכל), דלמח ביאת שמש
הוא (כלומר שקיעת החמה עומה), ומאי וטהר טהר נברח, ומאי א"כ לימח קרא וטהר,
מה דרך אסמכתא כי לפי הפשט גם אם ובא השמש על סוד האור מלת וטהר על האיש, וכן
אמר רשב"ע ז"ל ידוע כי וטהר שב על הטמא, כמו וכפר עליה הכהן וטהרה, כי אין בפסוק
זכר יום, רק חז"ל העתיקו, אפילו שיבא השמש לא יאכל עד סוד האור, ושמו זה הפסוק
לאסמכתא, על כן אמרו טהר יומא: כי לחטו הוא, לפי פאטו יאמר אעפ"י שהיה טמא,
ולא היה ראוי לעבוד במקדש, מותר לאכול גם מן הקדשים שהוקרבו צימי טומאתו, כי לחטו
הוא, שנתתי אותם לאכילת הכהנים בין מותרין לעבודה בין אסורין, וכמו שהותרו למעלה
לבעלי מומין (פרשה ד' א' ד' ב'), ורבותי בתי"כ דרשו עליו: (ח) נבלה וטרפה, פי' רש"י ז"ל
לענין טומאה הזכיר כאן, שאם אכל נבלת עוף טהור שאין לה טומאת מגע ומשא לא טומאת
אכילה בבית הבליעה אסור לאכול בקדשים, וכן הוא בתי"כ, שהרי לא זכר ההתוב רק טומאו'
הינצלות מוגפו, או טומאת מגע, לכן הוצרך להזכיר עוד טומאת אכילה, שאינה לא נבלת
עוף טהור, וזכר טרפה לדעת זה ללמד שאין טומאת בית הבליעה לא צימי שיש צימי טרפה יא
נבלת עוף טמא שאין צימי טרפה, ורשב"ס ז"ל פי' נבלה וטרפה לא יאכל אעפ"י שיש להם העוף

הוקרה

דער עוויגע! (ט) ויא זאללען
דאן וואהל בעאכאפטען,
וואו איך איהגען אויפטרעגע,
דאמיט ויא זיך קיינע שולד
אויפלאדען אונד דארען
שטערבען, ווען ויא זאללען
ענטווייהן: איך, דער עוויגע,
הייליגע ויא! (י) קיין געמיינר

יהוה: ט ושמרו את מושמרתיה
ולא ישאו עליו חטא ומתו בו
כי יחללוני אני יהוה מקדשם:
י וכל זר לא יאכל קדש תושב

כהן

זאלל עטוואן הייליגען עסען: דער הויכעדינסע איינען

רשי

תרגום אונקלוס

בנית הכליעה ואסור לאכול בקדשים וזריך
לומר וטרפה מי שיש במינו טרפה ינא נבלת
עוף טמא שאין במינו טרפה: (ט) ושמרו את
משמרתיה מלאכול תרומה בטומאת הגוף:
ומתו בו למדט שהיא מיתה בידי שמים:
(י) לא יאכל קדש בתרומה הכתוב מדבר
שכל

י: (ט) ויטרונו ית משרת משרתי ולא
יקבלון עלויהי חטא ויטוונן ביה
ארי יחלנייה אנא יי מקדשהון:
(י) וכל חלוני לא ייכור קדשא
תותבא דבהגא

באור

הותרה להם עדומה לנבלה, וגם זה בגמרא וכוזר טרפה לדעת זה, לפי עדומה לנבלה,
והותרה כמו מליקת העוף, ולפי הפשט אפשר לפרש לפי שאמר ואחר יאכל מן הקדשים כי
לחמו הוא, הזהיר שלא יאכלו נבלה וטרפה מן הקדשים, שאם נתנבלה בהמת קדש בשחיתה
או שנודע שטרפה, אפילו נודע אחר זריקת דמים, אסורין לאכול הנשר שאינן לחמם, שלא
תאמר לא הזהיר על נבלה וטרפה לא בחולין, אבל במוקדשין מותר לאכילה, גם אינן מטמאין
במגע ובמשא, שהרי התיר למנוק עוף במוקדשין, לכן אמר לא יאכלו בטומאה בה, אזהרה
על האכילה, ואם אכל בטמא ואסור באכילת קדשים: (ט) ושמרו את משמרתיה, הכהנים
ישמרו את משמרתיה, דברים שגויטם שיעשו בטרהה, שהיא התרומה והקדשים, לא על
הקדשים כבר הזהיר כרת על אכילתן בפרשת צו את אהרן, ובפרשת זו מדבר על התרומה שלא
יאכלוה בטומאת הגוף, וכן כ' רש"י ז"ל ושמרו את משמרתיה, מלאכול תרומה בטומאת הגוף:
ולא ישאו עליו חטא, לא ישאו על הקדש חטא, כמו וכא חטאו (פרשה ד' ע"ג), כלומר
שישימו לב לדקדק על עמנן בעניני הטומאות, וזהו מוד מגשת א הקדש, וזהו לשון ושמרו
שהיא השמירה בלב, וזהו הזהירות הנריכה בקדשים, ואם מקלות ראש ישכחו וישו בטומאתן
ויאכלו קדש ישאו עליו חטא, כמו שהתל וינורו מוקדשי בני ישראל, וכן כולל המקדש, שלא
יקדשו אל הקדשים לעבוד עבודה בטומאה, כמ"ס למעלה (פסיק ב'): ומתו בו כי יחללוהו,
אם יחללו קדש בזדון, הן לאכלו בטומאת הגוף, או לעבוד עבודה בטומאה, יתחייבו מיתה
לשמים, ומלת חטול בארטו (שס), ואמרו רבותינו כי יחללוהו, פרט לטהור שאכל את העומא,
כלומר שאינו במיתה, שאיט חייב לא בחללו את הקדש, ואין זה לא אם הקדש טהור, והוא
אוכל חותו בטומאת הגוף: כי אני ה' מקדשם, הקרבנות הקרבין לפני קדשים, וטמא
מחלל אותם בעבודתו, וכן קדשתי אותן שהן לאכילה, וטמא האוכל אותם מחלל אותם:
(י) וכל זר, שאיט מורע אהרן: לא יאכר קדש, בתרומה הכתוב מדבר, שכל הענין דבר
בה, מפי רש"י ז"ל, ולא תוכל לפרש שאלת קודש טולל כל הקדשים, שאם כן נכללן גם קדשי'
קלים וימער שנקרא קדש, והן מותרין לזר: הושב כהן ושכיר, לפי הפשט תושב כמו גר
תושב שאינו עברי, ותושב כהן גוי שיושב בביתו של כהן וסומך על שלקטו, וכן שכיר שנטפס
לחרו

כהן ושכיר לא יאכל קדש :
יא וכהן כי יקנה נפש קנין בספו

איינעו פרויטערן , אונד דער
לאהנדינער זאלל ניכטן
הייליגען עסען : (יא) ווען
אבער איין פרויטער איינע
זא

הוא
פערזאן פיר געלד ערקויפט האט ,

תרגום אונקלוס

רשי

דכהנא ואגרא לא ייכול קודשא :
(יא) וכהנא ארי יקני נפש קנין בספו

שכל הענין דבר בה: תושב כהן ושכיר . תושב
של כהן ושכירו לפיכך תושב זה נקוד פתח
לפי שהוא דבוק ואיזה , תושב זה נרצע שהוא
קטיו לו עד היובל ואיזה שכיר זה קטיו קנין
גופו קטיו לאדונו ולאכול בתרומתו : (יא) וכהן
אלו בני השפחות ואשת כהן אוכלת
בתרומה

הוא

שנים שיזא בשם בא הכתוב ולמדך כאן שאין
גיפו קטיו לאדונו ולאכול בתרומתו : (יא) וכהן
כי יקנה נפש . עבד כנעני שקטיו לגופו : ויליד ביתו . אלו בני השפחות ואשת כהן אוכלת
בתרומה

באור

לחרוש חרישו ולעבוד עבודתו , ואעפ"י שהן אוכלי לחמו , בתרומה לא יאכלו , וכן תושב ושכיר
לא יאכל בו (שמות י"ב מ"ד) , האמור בפסח , שאין לפרשו שם על עבד עברי נרצע או יזנא בשם ,
שישראל גמור הוא , וכן שנו שם במכילתא תושב זה גר תושב ושכיר גוי , וכן כולל תושב ושכיר
ישראל , שיושב בבית כהן ואוכל לחמו , או שכירו , אבל אם קנה עבד עברי אפשר לומר שיאכל
בו , אבל מכתוב הסמוך אנו למדן שלא התירה תורה לאכול בתרומה לא עבד כנעני , וכמו
שאפרש וא"כ גם עבד עברי בכלל תושב כהן ושכיר הוא , ויהי' תושב נרצע שהוא עמו עד היובל ,
ושכיר יזנא בשם , וכ"ש תושב ושכיר גוי או ישראל שאין עבדיו שלא יאכלו בתרומה , ורש"י ז"ל
שכתב איזהו תושב זה נרצע שהוא קטיו לו עד היובל , ואיזה שכיר שהוא קטיו קנין שנים שיזנא בו'
ובא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קטיו לאדונו שיאכל בתרומתו , אינו חילק על דברנו , אבל
תופס זה שבאין האחרים מומנו בק"ו , לא שאין תושב ושכיר לא נרצע ויזנא בו' , וראיה שבברייתא
אמר יזנא שכיר מק"ו מתושב , והשיבו אילו לאמר תושב לבד הייתי אומר זה קטיו קנין שנים ,
ועד שאמרנו יכול חפילו קנה ע"ש יאכל בתרומה , ת"ל קנין כספו וכו' , ולא נוכל לומר כן אם
משמעות תושב ושכיר ע"ש היזנא בשם או ביובל , ומעתה תנין דברי רמב"ם ז"ל שכתב (הלכות
תרומות פ"ו ה') הזר חסור לאכול תרומה שנאמר וכל זר לא יאכל קדש , חפילו הי' תושב כהן
או שכירו שנאמר תושב כהן ושכיר לא יאכל בו , תושב זה שכיר עולם , שכיר זה שנים , ועבד
עברי הרי הוא כתושב ושכיר , והרבה נתקשה הרב בעל כ"מ בלשון זה , ומפסע הכתוב שפרשנו
בכניס דבריו ע"א : תושב כהן ושכיר , תושב של כהן ושכירו , לפיכך תושב זה נקוד פתח
לפי שהוא דבק , מפי' רש"י ז"ל , כלו' לא אם התושב או השכיר עמו כהן : (יא) וכהן כי
יקנה נפש , עבד כנעני שקטיו לגופו , לשון רש"י ז"ל , ואינו יודע איך יזנא לו כן מל' כי יקני'
גם בעבד עברי כאמר כי תקנה עבד עברי (שמות ד' א"ב) ואין גופו קטיו לו , [א"ה , נראה
שה"י ז"ל הוכיח פי' ממלת נפש] , ורא"מ ז"ל פי' בפסוק הקודם אעפ"י שכל מקנת כספו של
כהן אוכלים בתרומה , כמפורש בכתוב וכהן כי יקנה וגו' אין זה לא אם גופו קטיו , אבל עבד
עברי בא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קטיו לאדונו לאכול , ואינו מבין זה שהרי תושב ושכיר
גובל לפרש על גוי או ישראל שאין עבדים קטיוס בכסף , ומקרא וכהן כי יקנה בעבד עברי ,
ולמדך שגופו קטיו לאדונו לאכול , אבל בת"כ אמרו יכול חפילו קנה עבד עברי יאכל בתרומה ,
ת"ל קנין כספו יזנא עבד עברי שאין כסף , וכך פרושו קנין יתכן להאמר על כל הנקטה , כמו
כי תקנה עבד עברי , אבל הוסיף קנין כספו ללמדנו , שהדבר הנקטה הוא אזה כסף , ודומה
לכספו , כמו הקונה שדה וכלים , אם רונה חזר ומוכר אותן בכסף לאחרים , גם מנחילין
לבניו אחריו , ודומה להן עבד כנעני היום קוניה ומחר חזר ומוכרו לאחר , ומנחילין לבניו ,
אחריו , וכן בהמתו של כהן היא קנין כספו , לכן היא אוכלת בכרטיני תרומה שהיא בכלל נפש
אבל עבד עברי אין בו כסף , שאין בידו לחזור אופו לאחר , אלא עובד שש ונשביעית יזנא

וְאָ קָאָן זײַא דאַפּאָן עסען : וְאָ
 אױך אײַן זײַנעם הױזע גע-
 באַהרנע שקל אױען קאַנגען
 פּאָן זײַנער שפּײַזע מיט עסען :
 (יב) ווען אײַנען פּרױטערן
 טאַכטער אײַנען געמײַנען
 הײַראָטעט : וְאָ דאַרף זײַא
 נײַט מעהר פּאָן דען הײַליגען
 גאַבן עסען : (יג) ווען אַבער
 דיא טאַכטער אײַנען פּרױטערן
 זײַטווע אַדער געשײַדען ווירד ,
 אַונד האָט קײַנע קײַנער :

הוּא יאָבֵל בּוֹ וַיֵּלֶד בֵּיתוֹ הֵם
 יֵאָכְרוּ בְּלַחְמוֹ : יג וּבֵת־כֹּהֵן כִּי
 תִּהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא בְּתֵרוֹמֹת
 הַקִּדְשִׁים לֹא תֵאָכֵל : יג וּבֵת־
 כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וּגְרוּשָׁה
 וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׂבָה אֶל־בֵּית

אכיה
 וְאָ קָאָן זײַא ווירער אײַן איהרען פּאַטערזווייז

תרגום אונקלוס

ר ש י

בתרומה מן המקור' הזה שאף היא קנין כספו
 ועוד למד ממקור' אחר כל טהור בביתך וגו'
 בספרי : (יב) לאיש זר . ללוי ישראל :
 (יג) אלמנה וגרושה' מן האיש הזר : וזרע
 אין לה' ממנו : וטבה' הא' אם יש לה זרע
 ממנו אסורה בתרומה כ'ז שהזרע קיים : וכל
 זר

הוא ייכול ביה וילדי ביתיה אגון
 ייקלון בלחמיה : (יב) ובת כהנא ארי
 תחי לגבר חלוני היא באפרשות
 קדש'יא לא תיכור : (יג) ובת כהנא
 ארי תחי ארמלא וקתרבא ובר לית
 לה וקתוב לבית אבוהא

באור

לחכמי חנם, ואינו מנחילו כמו שאר קניניו, אינו קנין כספו, והוא פשוטו של מקרא, שלמד
 עבדים כנענים כספו של אדם הן, לא עבדים עברים, וכן לא יקסו כי כספו הוא (ס' ד"א ד"א):
 בפש, אחר שהוכחנו שהכתוב מדבר בעבד כנעני, יתכן שאמר נפש, כי בקנין זה קונה
 כספו, שנכנס במות מילה וכל המנות שהאשה קיימת בהן, ועבד עברי הנקנה פוסח ומשעלמו
 שהרי יוכל למסור לו שפחה כנענית להוליד ולדות : ויליד ביתו, בני העבדים והשפחות
 שנולדו בביתו, למי שהן שלו וכספו הן יאכלו בלחמו בתרומה שהוא לחם הכהן, ויליד בית כל
 שכן מקנין קנין כספו, ולפי פשוטו שז' על ע"ע שמסר לו רבו שפחה כנענית, אעפ"י שאינו
 אינו אוכל הם אוכלין מדיו ויליד בית כי כספו הוא : (יב) ובת כהן כי תהיה לאיש זר, וז'
 מן הכהונה אפילו לוי וישראל, או זר לה אפילו כהן, וכמו שזכרנו בת"כ לאיש זר אין לישא ממנה,
 מניין אפילו ללוי וישראל, ת"ל לאיש זר, כלומר שהאוי להיות לה לאיש, וכן למדנו מסוקו
 זה, שאפי' אלמנה לכה"ג גרושה וקלונה לכהן הדיוט פסלה מן התרומה : היא בתרומת
 הקדשים לא האכל, בכל הפרשה אשר קדש וקדשים, וכלן אשר
 תרומת הקדשים, לכלול חזה ושוק של זבח השלמים הנקראים תרומה, כמו שזק התרומה וזוה
 התטפה (פרשה י' ט"ו), והונקד באסור שתיקן כעש שאמרו בת"כ, וללמד שאעפ"י שאם נתאמנה
 או נתגרשה וזרע אין לה שמתרת בתרומה, אינה מותרת בחזה ושוק : (יג) ובת כהן, האשורה
 למועלה : אלמנה וגרושה, או גרושה כמו ומכה אביו ואמו (שמות כ"א ט"ו), גם אפס
 בשתיקן, שנשאת לזר ונתאלמנה, וזורה ונשאת לשני ונתגרשה, ואילו כאמר גרושה, הייתי
 אומר אסורה בתרומה לפי שאסורה לכהן הדיוט, אבל אלמנה שמתרת לכהן הדיוט, אפילו
 יש לה זרע תאכל בתרומה, לכך נאמר אלמנה, ואילו נאמר אלמנה, הייתי אומר כשאין לה
 זרע קורת, אבל גרושה אפי' אין לה זרע אסורה בתרומה, לכך נאמר שתיקן : וזרע, בין
 זרע בין זרע זרעה פוסלה מתרומה, ואפילו זרע זרעה פסול פוסלה מתרומה, מן זרעה

זרעה

אמר כב

תרגום אשכנזי ר

אביה כנעוניה מלחם אביה
תאכל וכל דור לא יאכל בו :
יד ואיש כי יאכל קדש בשגגה
יוסף חמשתו עליו ונתן לכהן
את הקדש : טו ולא יחלו את

צוריק קעוררען , ווייז אין
איהרער יוגענד , אונד פאן
איהרען פאטערן שפייגע
עסען : קיין געטיינער אבער
דארף דאפאן עסען : (יד) ווען
יעמאנד עסוואו הייליגען און
איררטום געניסט : זא זאלל
ער דען פיינטען טהייל דאצו
לעגען , אינד זא דעם פרויטר
דאז הייליגע ערשטאטטען :

קדשי

(טו) זיא זעלכזט זאללען דיא הייליגטהימער דער

תרגום אונקלוס

ר ש י

אבוהא פריביתתהא מלחמא דאבוהא
א ייכול וכל חלוני לא ייכול ביה :
(יד) ויגבר ארי ייכול קדשא בשרו
יוסף חמשייה עלוהי ונתן לכהנא
את קדשא : (טו) ולא יחלו את

זר לא יאכל בו . לא בא לא להוציא את האוכל
שומר בתרומה זרות חמדתי לך ולא חניטת
(יד) כי יאכל קדש . תרומה : ונתן לכהן
את הקדש . דבר הראוי להיות קדש שאינו
פורע לו מעות אלא פירות של חולין והוא
נעשין תרומה : (טו) ולא יחללו וגומר להאכיל
לזרים

קודשיא

באור

זרעה מן השפחה והנכרית , שנאמר חרע אין לה , צריך שיהיה זרעה , אבל הטולד מן השפחה
והנכרית אינו זרעה : ושבה אל בית אביה , יראה לפי הפשט שהוא תנאי כמו חרע אין לה ,
כנעור מבד שאין לה זרע , גם שבה א בית אביה , א משפחה הראשונה , שאין לה עסק עוד
עם משפחת בעלה , פרט לשמת בעלה , והיא שומרת יבם , ותנאי שלישי שתשוב כנעוריה ,
טרה ידעה איש , פרט למעוברת , וכן שט בת"כ ושבה א בית אביה פרט לשומרת יבם , כנעוריה
פרט למעוברת , ולולי שהן תנאים מה היה טורף להאמר , יאמר חרע אין לה מלאם אביה
תאכל , וכי הנרובה הכתוב שתדור בבית אביה , והרי כל שאין לה זרע אפי' דרה בעיר ארצת
אוכלת בתרומה , וכן משמע וי' ושבה כמו וי' של חרע ששניהן תנאים , וכן תרגמו יב"ע ,
אבל רש"י ז"ל פי' ושבה , הא אם יש לה זרע ממנו חסורה בתרומה כל זמן שהזרע קיי , משמע
מדבריו כי ושבה ענינו להתירה לשון לבית אביה להיות שם כנעוריה לאכול מלמשי : מלחם
אביה תאכל , בתרומה ולא בחוה ושוק : וכל זר לא יאכל בו , כבר נאמר למעלה (פסוק
'י) , לכן פי' רש"י ז"ל לא בא לא להוציא את האוכל שומר בתרומה , זרות חמדתי לך ולא חניטת
וכפי הפשט פי' ראב"ע ז"ל על בן אם יש לה , וכעבורו לא תאכל היא , ויותר פשוט נראה לפי
שדבר למעלה בורים מן הכהונה , שנשאת ללוי ולישראל , הוסיף כאן אפי' נשאת לכהן שאסור
לה , הזרע הטולד ממנו חלל זר מן הכהונה ולא יאכל בו , אעפ"י שהוא מזרע הכהני , ורבותינו
סמכוהו לענין שלחמיו , וכל ללמד שזר האוכל תרומ' בשגגה חייב בחומש , אבל בת כהן נשאת
לישראל ומת והניח זרע , אם אכלה תרומה אינה משלעת חומש , וכן כהן שאכל תרומת חבירו
לפי שזינן זרים לה : (יד) ואיש , פרט לקטן : כי יאכל קדש , תרומה , אבל אוכל קדשי
קדש' לחוד וזיקת דמן בשוגג משלם את הקרן לכהנים , והכהנים לוקחין בדמיו שלמים כן
שט בת"כ : חמשייתו , שהיא היא וחומשו חמשה , כמנא מוסיף הרביעית ממה שנהנה : ונתן
לכהן את הקדש , אינו אמר לבד ונתן לכהן , היינו שומעים שצריך לשלם קרן וחומשו לכהן
אבל מה שטתן לו אינו תרומה , לכך אמר את הקדש , שעל הקרן והחומש של קדושת תרומה ,
ואם

דער קינדער ישראל'ן ניכט
ענטווייהען : וועלכע ויא נעם
ליד , דעם עוויגען צו עהרען ,
אויפנעהמען : (טו) אונד ניכט
פערשולדונג אויף זיך זעלבסט
לאסען , אינדעם ויא איהרע
הייליגטהימער פערזעהרען :
דען איך דער עוויגע הייליגע
זיא : פערנר

קדשי בני ישראל את אשר
ירימו ליהוה : טו והשיאו אותם
עון אשמה באכלם את
קדשיהם כי אני יהוה
מקדשם : פ שלישי

וידבר

תרגום אונקלוס

ר ש י

קדשיא דבני ישראל ית די יקדשון
קדם יי : (טו) ויקבלון עליהון עון
וחובין במיכלהון בסואבא ית
קדשיהון ארי אגא יי מקדשהון :

לורים : (טו) והשיאו אותם * את עצמם
יטענו עון באכלם את קדשיה' שהובדלו לשם
תרומה וקדשו ונאסרו עליה' * ואונקלוס
שטרנס במיכלהון בסואבא שלא לנודך תרגמו
כן : והשיאו אותם * זה אחד משלשה אהים
שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה שמדברים
באדם עצמו וכן

וטליל

באור

ואם כן צריך לשלם לו דבר הראוי להיות קדש, שאינו פורע לו מעות, לא פירות של חולין
והן נעשין תרומה : (כו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל, פי' רש"י ז"ל להאכילין לזרים,
ורמב"ן ז"ל טען עליו שלא הוזכר לאו זה בתלמוד, לא אסור הוא לעשות כן כמו בשאר כל
האסורין, וינה טען, ותשובת הר"ם ז"ל על טענה זו אינה מתבררת לי, ורמב"ן ז"ל פי'
טעם הכתוב כי בני ישראל נמשך למעלה, והוא אזוהרה שנית בור שלא יאכל קדש בעבור שרצה
להזכיר בו העונש, ואמר והשיאו אותם את עצמם כאשר יאכלו את קדשיהם, ולפירושו היה
ראוי לומר ולא יחללו את קדשיהם, ואם לתקן זה אמר כי בני ישראל נמשך למעלה, וכאילו
שער הכתוב ולא יחללו בני ישראל את וי', הרי מלת קדשי כעוד, ועוד עונש זה האכל
תרומה מסודר למעלה ומתו בו כי יחללוהו, וכאן העונש סתום, ולפי פשט הכתוב נראה לי
שעונש על ראש הענין, תחלה אמר ויכורו מקדשי ב"י ולא יחללו את שם קדשי, כולל כל
הקדשים ובמו שפרשט שם, שיפרשו מהן בטומאתן, ואח"כ זכר דיני התרומה ושארורה לזרים,
לכן חתם הענין ולא יחללו את קדשי ב"י, שיפרשו מהן בטומאתן כי על קדשי מונח כבר אמר
אשר הם מקדישים לי, ופרשנו טעמו שהקרבתן כלי יקדישו לגבוה, להקריב מומט חלב ודס על
המונח, לכן הנשאר מומט לאכילה קדושת הקרבן עליו ולפי שאין הדבר כן בתרומה, שאין מומט
דבר לגבוה, שהרי מתחלה מפרישים אותה להיות ללחמו של כהן, שמת תאמר אין צוה חלל
קדש וכשיאכלוהו בטומאה, חזר ופי' את אשר יריושו לה', שגם התרומה יריושו קדש לה', לא
שהטו נתנה במתנה לזרע אהרן, בתנאי שינהגו בה בקדושה, כמו בשאר הקדשים שהיו קדש
וכתן להן משלחן גבוה : (טז) והשיאו אורם עון אשמה, אם יאכלו התרומה בטומאת הטף,
כמו שאכילים לחם חולין שלהם יטענו על עצמם עין אשמה, כי אינו ה' מקדשם, והיו קדש,
וכן תרגם אונקלוס ז"ל ויקבלון עליהון עיין חובין, במיכליהון בסואבא ית קדשיהון, וזה כדעת
ר' ישמעאל שהיה דורש שלשה אותם בתורה שמדברים באדם עצמו, וזה אחד מהן, ורש"י ז"ל
פי' את עצמם יטענו עון, באכלם את קדשים שהובדלו לשם תרומה וקדשו ונאסרו עליהון,
לשטתו פי' שגב אם יאכילים לזרים, אכל מלת באכלם משמעותו על הכהנים כמו ולא יחללו,
ורבותיני ז"ל דרשו עוד מפסוק זה אזוהרה לאוכל טבל קוד' שניטלה הימנו תרומה גדולה ומרומ'
מעשר, ואמרו את אשר יריושו לה' בעתידין לתרום הכתוב מדבר : עון אשמה, עון שיאסם

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 וַיִּדְבֹר אֶר-אֱהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו
 וְאֵל כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרֵם
 אֱלֹהִים אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל
 וּבְמִן-הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב
 קָרְבָּנוֹ לְכָל-נְדָרֵיהֶם וּלְכָל-
 נְדָבוֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה
 לַעֲלֹתָ: יט לְרֹצְנֵכֶם תָּמִים זָכָר

(יז) פֶּרְנָנְעָר שְׁפָרְאָךְ דְּעָרָא
 עוּוֹיָגַע צוּ מֹשֶׁה, וּוְיָא פֶּאָלְגַט:
 (יח) רַעְדַע מִיט אֱהֲרֹן, מִיט
 זַיִנְעֵן וְאֶרְהֹנְעֵן, אֹונֵד מִיט
 אֱלֵלֵעֵן קִינְדֵרְעֵן יִשְׂרָאֵל'ז:
 אֹונֵד וְאָנַע אִיהֶנְעֵן, וועלכֶּער
 מֵאָן אוּוִי דַעס הוּוּזַע יִשְׂרָאֵל',
 אָדַער אִיִּין פֶּרַעַמְדֵרֵר אִיִּין
 יִשְׂרָאֵל, דְּעָר אִיִּין אָפְפֶּער
 בְּרִינְעֵן וּוִילֵל, עֵז וּוְיָא ווענעֵן
 גַּעלִיבְדַע, אָדַער אֱלוּ פֶּרְיָא
 וּוִילִיבְעֵן גַּעשְׁעַנְקַע, דָּאָס זַיא
 גַּעמֶלִיךְ אִיִּין גַּאָנְצַע וְאָפְפֶּער
 דַּעס עוּוֹיָגַע צוּ עֵהֲרֵעֵן בְּרִינְגֵן
 וּוְאֱלֵעֵן: (יט) צוּר גַּענָאָדַע
 אֹוּפֶנְאָמְמַעֵן צוּ ווערְדֵעֵן: מוּס עוּ אָהֶנְעֶר לִיבֹוֹפֶּעֶהֲלַעֵר, מֵאָנְלִיבְעֵן גַּעשְׁלַעֲכַטוּ,
 פֶּאָן

כבקר

תרגום אונקלוס

ר ש י

(יז) וּמְלִיל יי עם מֹשֶׁה לְמִיטֵר:
 (יח) מְלִיל עם אֱהֲרֹן וְעַם בְּנוֹהֵי וְעַם
 כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִיטֵר לְהוּזֵן גִּבְרָ גִבְרָ
 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסֵן גִּיזְרֵיא בְּיִשְׂרָאֵל דִּי
 יִקְרִיב קוֹרְבָנֵיהֶם לְכָל נְדָרֵיהֶן וְקָרַל
 נְדָבָתְהוֹן דִּי יִקְרָבוּן קִדְּם יי לַעֲלֹתָ:
 (יט) לְרַעְוָא קָכוּן שְׁלִים דְּכוּרָא

וּכְן צִוּיִם מְלֵאֲת יַמֵּי כוּרוּ יִבִּיא אוּתוּ, הוּא יִבִּיא
 אֶת עַבְדּוֹ, וּכְן וּיקְבוּר אוּתוּ בְּגִיא הוּא קִבְר
 עַבְדּוֹ כִּךְ נִדְרַשׁ כַּסְפֵּי: (יח) נִדְרֵיהֶם .
 הִרִי עֲלֵי: נִדְבוֹתַם . הִרִיזוּ: (יט) לְרֹצְנֵכֶם .
 הַבִּיאוּ דְבַר הַרְאִי לְרֹנוֹת אֶתְכֶם לִפְנֵי שְׁהִיא
 לְכַס לְרֹנוֹן אִפְיִי מִנְט בְּלַעַן (כ"א)
 בּוּעַנְפִטְיוֹנוֹן . וְאִזְוֵה הַרְאִי לְרֹטוֹן: תָּמִי זָכָר
 בְּכַקֵּר בְּכַשְׁנִי וְנַעֲוִים יֵאָכַל בַּעוֹלַת הַעֶף אִין
 כְּרִיךְ

באור

זו, שיתחייב עליו דין, כי המחלל קודש נקרא עין, שחושב מחשבות קלות ראש על עניני
 קדש, וכמ"ס (פרשה א' א'): כי אני ה' מקדשם, לכן עין גדול ביד המחללם: (יח) איש
 איש, אמרו רבותינו ללמד שהגוים נודרים נדרים וכדומה כישראל: וסן הגר בישראל,
 זה גר נדק שהוא בישראל: אשר יקריב קרבנו, שגדר להביא קרבן, או נדבו לבו להביאו,
 וזוהו למלאת נדרו ולהפריש בהמה מעדרו, וזהו לכל נדריהם ולכל נדרותם, ויקריב יקדיש,
 כמו אדם כי יקריב (פרשה א' ג') ושם בארנוהו: לכל נדריהם ולכל נדבותם, לכל מיני
 נדר ולכל מיני נדבה, ושם על בני ישראל, וההבדל שבין נדר לנדבה בארנו בפרשת ט את
 אהרן, וכמו שאמרו חכמים נדר הרי עלי, ונדבה הרי זו, כי סתם נדר הוא בעת נדבה,
 כשיאמר אדם יעשה לי האם כך, הרי עלי להקריב כך וכך, או שאמר אס יהיה לי כך, הרי
 עלי עולה, ויש נדר בלי תנאי שיקרט כך אלא אומר הרי עלי להביא עולה או שלמים, לפי
 שאין בהמה מיוחדת לפניו, אבל נדבה הוא המנדב ממה שיש בידו ואמר הרי בהמה זו לעולה,
 ולכן כשנודר חייב באחריות, אבל נדבה שמיחד מיד הבהמה שזוהו להקריב, אינו חייב
 באחריות: יקריבו, יקדישו: לעלה, וזכר תחלה עולה שטהנה זכרות ותמות, וכבר
 אמר זכר תמים יקריבונו (פרשה א' ג'), ולמד כאן שאם הקדיש בעל מוס עובר בל"ת, אבל
 הקדיש נקבה לעולה אעפ"י שאינה קרבה אינו עובר בל"ת, כי בעל מוס צוין קדשים הוא אבל
 נקבה

בבקר בכשבים ובעזים: ככל
אשר-בו מום לא תקריבו כי
לא לרצון יהיה לכם: כא ואיש
קריב ובח-שלמים ליהוה
לפלא-נדר או לנדבה בבקר

פאן הינדפיה, שאפען אָדער
ציגען זיין: (כ) וואו איינען
פעהלער האט, מיסט איהר
ניכט דארבריינגען: דען עז
וירד ניכט צור גענאָדע
אויפגענאָממען ווערדען:
(כא) ברינגט יעמאָר אַיין
פריידענאָפּפער, דעם עוויגען
צו עהרען, אַלז אַיין בע-
זאָנער געליכער, אָדער אַלז

פרייאווייליגען געשענק, פאן

תרגום אונקלוס

רש"י

כרך תמות חכרות ואיט נפסל מום אלא
בחסרון אבר: (כא) לפלא נדר - להפריש
נדברו
לך דכורא בתוריא באטריא ובעזיא:
(כ) כל די ביה טוטא לא תקרבון ארי
לא לרעוא יהי לכון: (כא) וגבר ארי
יקרב נכסת קודשיא קרם יי לקרשא נדרא או לנדבתא בתורי או

באור

נכסה קרבה בשאר מיני קרבנות בהמה: (יט) לרצונכם, הניאו דבר הראוי לרצות אתכם
לפני, שיהא לכם לרצון אפיימ"נט בלע"ז, וכל"א (בזענפט'יגונג), ואיזהו הראוי לרצון תמי'
זכר, לשון רש"י ז"ל, ודומה לזה כרשנו בפסוק לרצונו לפני ה' (פרשה א' ג'): חפים ובר
בבקר בכשבים ובעזים, ולא כאמר עוף, מחאן למדו בת"כ תמות וזכרות בבהמה ואין תמות
חכרות בשוטים, ופרטוהו (שס פסוק י"ד), ולפי שיעקר הפרשה מזהרת במוטין, אלא
מקדישן למונח עובר בלאו הקדים תמים לזכר, וענינו אס לרצונכם יהיה, כריך שתקדישו לי
בתמים שזכרים, ומלת תמים בארטהו (שס פסוק ג'), שמלבד שלא יהא בו מום, גם כריך
שהיה למנוח ממנחם עדרו, נעדר כל חסרון, אבל אינו עובר בל"ת אלא על בעל מום, ולהק'
שמדבר מאיזו מינין יקדיש קרבנותיו, הקדים זכר שגריך להקדיש פר לעולה ולא פרה, ואותו
הפר יהיה ג"כ תמים: כל אשר בו מום, אטי"ט מום עובר לא תקדישו שגוד מומו בו, ולא
יאמר תקדישו ואמתין להקריבו עד שיעבור מומו, אלא כשמקדישו עובר בל"ת, כי בזיון הוא
בקדשים: לא תקריבו, לא תקדישו, וכן שט בת"כ לא תקריבו, אי משום כל תשחט
הרי כל תשחט אמור למטה, פי' לא תקריבו אלה לה', הא אינו אמר לא תקריבו, אלא משום כל
תקדיש: כי לא לרצון יהיה לכם, לא תפיקו רצון מה' אס תקריבו כלה, ומלת רצון בארטהו
(שס פסוק ג'): (כא) ואיש כי יקריב ובח שלמים לה', כולל שלמים ותודה, כי הנמלט
מזרתו זוכה תודה, וזהו לענין הגדר שגדר בעת זרה, והמנדב מרוב שמחה ועונה, וניא
שלמים הנאכלין לב' ימים ולילה א': לפלא נדר או לנדבה, זה פי' זבח שלמים, ומלת לפלא
פי' רש"י ז"ל להפריש נדברו, וכן אמר ראב"ע ז"ל לפלא, לפרש וכן ת"א ז"ל לפרשא נדרא,
ולא ידעתי לחיזו כירך נכתב לפלא וכל נודר ונדב כריך לפרש, ואחשוב כי מדרך הנודר בעת
זרה, לנדוד עולה שכלה למונח, לא שלמים לשמחה, וראיה אנוח ביתך בעולות אשלם לך
נדרי (תהלים ס"ו י"ג), אשר פנו שפתי ודבר פי נדר לי, עולות וזמים אעלה לך (שס ס"ד
וט"ו), ויפתח נדר עולה, אלא שלפעמים מלבד העולות, ירטיב נדרו להביא גם זבחי תודה
כשילט מזרתו, לספר לחייו חסדי ה' על זנחו, וכן הנודר על נקשת טובה ג"כ ידור עולה,
ולפנא נדר ידור לפעמים גם שלמי שמחה, שכשישיג הטובה חזק זבחי שלמים, להודות בקהל

או בצאן תמים יהיה לרצון
בל-מום לא יהיה-בו: כב עורת
או שבור או-חרוץ או-יבלת
או גרב או ילפת לא-תקריבו
אלה ליהוה ואשה לא-תתנו

מהם

פאן רינדפיה אדער קליין-
פידה: זא וייה עז אדונע
מאנגעל, ווען עז גענאדיג
אויפגענאממען ווערן זאלל,
עז מוס גאר קיינען לייבוי
פעהלער האבען: (כב) וואו
מיט בלינדהייט בעהאפטעט,
געבראכליך, פערשטיממעלט
אויט, וואו ווארצען האט,
מיט טראקנער אדער פייכטר

קראצע בעהאפטעט אויט, זאלכע שטיקע מיסט איהר ניכט דעם עוויגען צו עהרען
דארברייגען: אונד קיין פייאראפפער דאפאן דעם

תרגום אונקלוס

ר ש י

או כענא שלים יהי לרעוא כל טומא
לא יהי ביה: (כב) עויר או תקיר או
פסיק או יפקו או גרבן או חוון לא
תקריבו אליו קדם יי וקורבנא לא
תתנו טנהון

בדבורו: (כב) עורת י שם דבר של מוס
עורון בלאן נקבה שלא יהא בו מוס של עורון:
או שבר י לא יהיה (ס"א שלא יהיה שבור):
חרוץ רים של עין שנסדק או שנפגם וכן
שפתו שנסדקה או נפגמה: יבלת י ורו"ח
בלע"ז (כל"א ווארצין): גרב. מין חזוית וכן
ילפת ולשון ילפת כמו וילפת שמשון (זוכטיס
ט"ו) שאחזה בו עד יום מיתה שאין לה רפואה:
לא תקריבו. שלשה

באור

רעיו כי טוב ה' לעולם חסדו, וזהו שאמר לפלא נדר, שיקריבו זבח שלמים, או תודת שלמים
שפירש עם הנדר, ואין כן נדבה הנאה מרוב שלוח מדרכה להיות זבחי שלמים, ולכן תמצא בכל
מקום לשון הפלאה אבל נדר, כמו כי יפליא לנדור נדר נזיר (במדבר ו' ב'), כי אחרים נודרים
עולה ושלמים, וזה ירחיב ויפרש נדרו להיות נזיר, וכן איש כי יפליא נדר בערכך נפשות (פרש'
ד' ב'), ושם אפרש. וההפלאה הזאת נזכרת בס' תהלים, אמר לך אזנח זבח תודה ובס' ה'
אקרא (תהלים קט"ז י'), כשתגילכי אביא נס זבחי תודה וארנך בשמך בתוך אחי, ואחריו
נדרו לה' אשלים וגו' שהן העולות, ואחריהן אמר בחזרות בית ה' בתוככי ירושלים, ראש הכתו'
על העולה, שתקרב כליל בחזרות ה', וסופו על זבחי תודה, שהן כאלהין בכל העיר, ולכן
אבל העולה (פסוק י"א) לא אמר לשון הפלאה: תמים יהיה לרצון, אעפ"י שבאין גם נקבו'
תמימים יהיו: (כב) עורת, פי' רש"י ז"ל שם דבר של מוס עורון בלאן נקבה, שלא יהא בו מוס
של עורת, כלומר שאינו תאר נקבה מן עוד לזכר, שהי' ראוי להיות העין בחיר"ק, ועוד למה
לא חכיר הזכר, ועוד שבור וחרוץ על הזכר, לא שם המוס הוא בין לזכר בין לנקבה, אבל
דחב"ע ז"ל פי' שהוא שם התאר לעין, ועין ל' נקבה: שבור, שיש בו אהר שבור הן יד או רגל
או אפיט שבר זנב, כמו ששט בת"כ, כי הכל בכלל שבור, וכן כל שהוא בגלוי, אבל שבר
בלע שנסתר אינו מוס, ולמדוהו ממומי אדם, ובעל מוס של עורת אינו לא בעין, ובעל מוס
של שבור בחברים רבים, ומה שפי' רש"י ז"ל לא שבור, לא יהיה, רצונו בעל מוס של איברי שבור
לא יהיה: חרוץ, בעל מוס של חרינה וסדיקה לא יהי', כגון רים של עין שנסדק או שנפגם,
וכן שפתו שנסדקה או שנפגמה וכיוצא בהן, וחרוץ כמו גזר, כמו וחרוץ תבואתה (משלי ט"ז
ט'). שהן המחכמים הגזורים מן הארץ, משפטך אתה חרצת (מ"א ד' מ'), נזרת, ובלשון
משנה הרב' שמש יעשה חרוץ: יבלת, פי' רש"י ז"ל ורוחה בלע"ז (ווארצין), ושם דבר של מוס
הוא כמו עורת, וענינו שלא יהי' הקרבן בעל מוס של יבלת, וזהו שניט בת"כ ובלת, זה בעל
יבלת

דעם עוייגען צו עהרען אויף
דען אלטאר לעגען :
(כג) איינען אַכּווען אַדער איין
לאם , דאַ: איין גליד צו לאַנג
אַדער צו קורץ האַט : קאַנט
דוא וואָהל צום פֿרייאַווייליגן

מִיָּהֵם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה :
כַּג וְשׁוֹר וְשֵׁה שְׂרוּע וְקֹלֶט
גְּדוֹלָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וְלַגְדָּר לֹא

ירצה

געשענק סאַכען , אַבער פֿיר איין געליכדע ווירד

תרגום אונקלוס

רש"י

מְנַהֵן עַל טַבְּחָא קָדִים : (כג) וְתוֹרָה
וְאִמְר יִתִּיר וְחִסִּיר גְּדָבְתָא תַעֲבִיב
יְתִיָּה וְלַגְדָּרָא לֹא יְהִי

שְׁלֹשָׁה פֿעמִי' לַהֲזִיר עַל הַקִּדְשִׁתָּן וְעַל שְׁחִיטָתָן
וְעַל זְרִיקַת דָּמָן : וְאֵשׁ לֹא תִתְּנוּ : אֹהֶרַת
הַקִּטְרִית : (כג) שְׂרוּע : אֲבָר גְּדוֹל מִחִבְרוֹ :
קֹלֶט : פֿרסִיתִי קְלוּטוֹת : כַּדְבָּה תַעֲשֶׂה
אֹתוֹ לַבְּדָק הַבַּיִת : וְלַגְדָּר . לְמוֹנֵחַ : לֹא יִרְכָּה :
אִיָּה

באור

יבלת : גרב , בעל מוס של גרב וכן ילפת , ובארטס למעלה (פרשה ד"א ד'): לא תקריבו
זהו לאו על שחיטת בעל מוס : אלה , אבל אתה מקריב את שנעבדה בו עבודה : ואשה
מתנת אש , זוהי ההקטרה , מלבד שעובר על שחיטתן חריקת דמם , עובר גם על הקטרות
(כג) ושור ושה שרוע , פרטוהו (פרשה ד"א י"ח) : וקלוט , אמרו בת"כ פרסת רגלו דומה
לשל סוס , פרסת רגלו דומה לשל חמור , כלומר עגולים כשל סוס ושל חמור ואינן שסועין , ולא
הם עגולין ולא שסועין זהו קלוט האמור בתורה , ויאמר ראב"ע ו'ל קלוט הפך שרוע , עגול
עיר מקלט , שאינן רחנים כשל אור ושה : גרבה העשה אהו , אין לפרשו בקדשי מונח
לפלא נדר או לנדבה , ושהנדיל בין שרוע וקלוט לשאר מומין , שכל המומין פסולין בין לנדבה
לנדבה , ושרוע וקלוט אינן פסולין לא לנדר , שאם אמר הרי עלי סתם , נריך לשל' כדרות
אבל אמר על שרוע וקלוט לכתחילה הרי זה עולה , עותר להקריבה , כי אין הדעת סובלת
שיקרב שרוע וקלוט למונח , שהן מומין גלויין יותר מן המומין שזכרו מחלה , והרי במומין אדם
זוכר שרוע אבל עור ופסח וחרוס , שהן המומין הגדולים מהזכרים אחרים , וכן קלוט
בבהמה מונחה , ועוד שדומה לסימן טומאה , והאמת קבלת רבותינו ז"ל שאנו בת"כ נדר
תעשה אותו לבדק הבית , והוא הדין לנדר לבדק הבית , כמו שדרשו נדבה תעשה אותו ולנדר
ולנדר למונח לא ירכה ולא לנדבה , אזהרו הקדש בא לרנות , הוי אומר זה הקדש מונח , ורשב"י
ז"ל רכה לתקן לשון המקרא כפי קבלתם ואמר רוב הנדרות לבדק הבית , כמו שאמר במשכן
כדיב לב הביאו את תרומת ה' (שמות ל"ה כ"ב) , ובמקדש אני ביושר לבבי התנדבתי (ד"ה א'
ד"ט ט"ז) , ובבנין שני עם הנדבה לבית אהים (עזרא ח' ד') , כי אין בענין בדק הבית חונתה
נדבת הנפש , ומנהג הנותנים לבדק הבית שנדבה יביאו הרי זו לבנין , לפיכך כל נדבה סתם
היא לבדק הבית , ונדר סתם יאמר לקדשי מונח , לך מונח ונח תודה וגי' נדרי לה' אשלם ונ'
(תהלים קט"ז י"ד) , אנוא ביתך בעולות אשלם לך נדרי (שם ס"ו י"ג) , עלי אלהים נדתי
אשלם תודות לך (שם נ"ו י"ג) , והנותנים למונח בנדרים יביאו , אם יכליחמי אהים אנוא לפני
בעולה , וזהו ושור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו , לכל אשר ידבנו , ולנדר לה' לא יונק
ואם נס הרב רא"ס ז"ל קבל דבריו אני תעה , שכל פרשת הקדשות שהן לבדק הבית , מחמת
בל' נדר איש כי יפליא נדר בערכך בפשות לה' (פרשה ד"א ב') , וכל דברי הפרשה שם סובבים
על זה , וכן יודר ועקב נדר (בראשית ד"ח ד') , ולא הי' לא לעולה ולא לקרבן , וכן יודר ישה
נדר וגו' והחרמתי את עריהם (במדבר כ"א ג') , וחרמים לבדק הבית , ובקדשי מונח מנש
בנדבה מונחה לך (תהלים כ"ד א') , ושריו לנדבה לעם ולכהנים (ד"ה ב' ל"ה ח') , וכל נדר
לב עולות (שם ב' ד"ט ל"א) , התנדבו לבית אהים (עזרא ב' ס"ח) , והכלל יש טורד נדר למונח
יש לבנין הבית או לעניים , וכן נדבה היא למונח , גם לבדק הבית , שכל אומר הרי עלי ויש

מפריש

וְרָצוּהָ: כִּי וּמַעֲוֹךְ וּכְתוּת וּנְתוּק
וּכְרוּת לֹא תִקְרְבוּ לַיהוָה
וּבְאַרְצֵכֶם

ווירד עו ניכט וואהל אויף
גענאממען: (כד) איין שטיק,
דעסען האָרען צערדריקט,
צערקוועטשט, אַבגערויסען,
אַדער פֿערשניטמען זינד,
זאָללס איהר ניכט דעם עוויגען צו עהרען דאָרברייגען: אין

תרגום אונקלוס

רש"י

יהי לרעוא: (כד) ודימרים ודידמים
ווישליף ודיגזיר לא תקרבון קדם יי
ובארעבון
אזיה הקדש בא לרנות הוי אומר זה הקדש
המוצא: (כד) ומעוך וכתות ונתוק וכתות
בנינים או בגיד: מעוך ביניו מעוכין ביד:
כתות כתושים יותר ומעוך: נתוק תלושין
ביר עד שפסקו חושים שתלוין בהם אבל נתונים הם בתוך הכים והכים לא נתלש: וכתות
כרותין בכלי ועודן בכים: ומעוך תרגומו ודימרים זהו לשון בארמית ל' כתיסה:
וכתות תרגומו ודידמים כמו הבית הגדול הכיסי' (עמו' ו') נקיעות דקות וכן קנה המרוסס:
ובארצכם

באור

מפריש מיד קרה כדר, אפי' אינו בעבור כרה, לכן יראה נעומו שהכתוב תפס בכל אחד אות
שם ללמד השני ממנו, התיר נדבה לבדק הבית וכל שכן כדר, ואמר כדר למוצא וכ"ס נדבה,
והטעם כל מתנדב בכסף חפנה מתנדב מרב שמחה, ואומר הרי זו ואיך יפריש לכתחלה בעל
מוס נבזה, על זה באמר הקריבהו נא לפחתך הירכך או הישא פניך (מלאכי א' ח'), לא כן
טורד שאמר הרי עלי, ולפעמים כבוא מועד לשלם נדרו חפן לשלם ממיטע פריס, ואין בעדרו
כי אם רזה ובעלת נשם ואין ידו משנת לקבית מן האוק, והריוה שאינו עשה דרך בזיון, ואפס'
לעשות שיעלה לרצון, לכן אמר ולנדר לא ירנה, וכל שכן לנדבה, ומאמרו נדבה תעשה אותו
לבדק הבית, למדנו מאותו הטעם עמו כ"ס שיעשה לנדר, ועל זה דרשו בת"כ שנדבה שנראש
הכתוב מוסב על ולנדר, וכדר שנסוף הכתוב מוסב על נדבה, וראה שאמר וארור כוכל ויש
בעדרו זכר וכודר חובת משחת לה' (שם שם י"ד), מארר הנודר ויש בעדרו זכר ומובחר, חובת
משחת, אבל טורד ואין בעדרו תמים ואין בידו לקטו חובת משחת, אפס' שבוחר בלאו אינו
צחור, ומקרא שלמעלה, וכי תגישן עור וגו' הקריבהו נא לפחתך (שם שם ח'), על נדבה
ידבר, ויפה זכר שרוע וקלוט שהן מומין גדולים בעבור נדבה תעשה אותו וכל שכן מומין אחרים,
כי לאסור מוצא כדר נאסרו כל המומים למעלה, [א"ה, לפי פשוטו של מקרא נראה לי שכן
פירושו, אחרי אשר אמר הקרבנות בעל מוס על הנוצח, אמר שיכול לעשות ממנו נדבה לה',
להקדישו לנודך נבזה המותר בו, והוא כמ"ס חז"ל לבדק הבית, והנדבה שיאמר הרי זה לשך
הבית, וכנדר לא ירנה, כלומר אם אמר הרי עלי שור לבדק הבית, לא יביא שרוע וקלוט או
בעל שאר מומין: ורז"ל שהתירו נדרי בעל מוס לבדק הבית, היינו אם אמר הרי עלי שור או
חרון לבדק הבית, אבל אם אמר סתם הרי עלי שור או שה לבדק הבית, לא ירנה אם יביא
בעל נשם, ועל הדרך הזה מתורגם כל"א]: (כד) ומעוך וכתות ונתוק וכתות, בנינים או
בגיד, מעוך ביניו מעוכין ביד, כמו שמה מעבו שדיהן (יחזקאל ד' ג'), כתות, כתותים
והוא יותר ומעוך, כמו וכתת נתש הנחשת (מ"ב י"ס ד'), כתית למאזה (שמות כ"ז כ'),
נתוק, תלושין ביד עד שפסקו החושים שתלוין בהן, אבל נתונים הם בתוך הכים, והכים
לא נתלש, וכתות כרותין בכלי ועודן בכים, מפי' רש"י ז"ל, ויראה כי ארבעתן אינן דומים
למומין הנזכרים תחלה, שהרי אינן בגלוי, וחכמים למדו מה שבר רגל ושבר יד בגלוי, אף כל
בגלוי, אלא שנקראים מומים בעבור הסרום, שהוא משחת שאינו מוליד, וכל הנב"ח נכראו
לכרות ולרבות, כמו שזכר במעשה בראשית, ולכן זכר ארבעה או בפני עצמן שאינן דומים
באמר מומין שכלן יש בזיון קדשים כאמרו הקריבהו נא לפחתך, ואין אינן בהן בזיון, שעושין
קן לפטעם, והם טובים לאכילה יותר מאותן שאינן מכורסין, עד שעולין על שלחן מלכים,
אבל

ובארצכם לא תעשו: כה ומיד
בן נכר לא תקריבו את לחם

אין אייערם לאנדע ואלבען
ניכט טאכען: (כה) אונד פאן
דער דאנד איינען איינען
לאנדערן דערגלייכען ניכט

אנגעהסען, אום ען צור אפפערשפיוען אייערן אלהיכם

תרגום אונקלוס

רש"י

ובארעבון לא תעבדון: (כה) ומיד
בר עמטיא לא תקרבון ית קורבן
אלהבון

ובארצכם לא תעשו דבר זה לפרס שום
בהמה וחיה ואפי' טמאה לכך נאמר בארצכם
לרבות כל אשר בארצכם שאי אפשר לומר לא
נכטון על הסדום אלא בארץ שהרי סדום חובת
הגוף הוא וכל חובת הגוף טהרה בין בארץ בין
שהיא קרבתו ביד כהן להקריבו לשמים לא
בעלי מומין לקרבן בני אדם כן מחוברי אבר
שנמשכן לא תקריבו אבל תמימה תקבלו מהם
לכך נאמר למעלה איש איש לרבות את הנכרים
שטודרים

בחוזה לארץ: (כה) ומיד בן נכר
תקריבו לו בעל שום ואף על פי שלא נאסרו
אבר זאת טהרה בבמה שבטות אבל על המזבח
לכך נאמר למעלה איש איש לרבות את הנכרים
שטודרים

באור

אבל אסורין למונח לפי שהוא דבר משתה, וסוף לו ובארצכם לא תעשו, ללמדנו שחלום הדבר
לפני היוצר ב"ה, ואוסר עלינו מעשים אלו באזהרה, ובהיות אחת מהן בבהמה אסורה למונח:
ובארצכם לא תעשו, במקדש אסור להקרבה, ובארצכם כל מקום שאתם יושבים, אעפ"י
שנותרין לאכילה, לא תעשו אתם דבר זה לפרס שום בהמה וחיה אפילו טמאה, לכך נאמר
בארצכם לרבות כל אשר בארצכם, שאי אפשר לומר לא נכטון על הסדום אלא בארץ, שהרי
סדום חובת הגוף, וכל חובת הגוף טהרה בין בארץ בין בחוץ, ופי' רש"י ז"ל, וכן הוא בת"כ
ויש להוסיף שאין לומר שהטעם הוא לפי שמקריבין ממינין או קרבן לה', שאם כן הי' לו לאסור
כן בכל המומין שלא להטילן בבהמת חולין, לא שנאסר לנו בעבור שהוא מאוס בעצמו, ולמדנו
שאסורו טהר גם בחיה ובבהמה טמאה בארץ ובח"ל, וזה למדתי מדברי רלב"ג ז"ל: (כה) ומיד
בן נכר, אין לפרש שאם תקטו בהמות מוסוריות מוכני הנכר, אעפ"י שלא הותרו אותם על
הסדום, לא תקריבו לה', שא"כ אין צורך להאמר, שהרי הותרו סתם, ומה לי סדום
בעצמו או ע"י אחרים, אבל כפי פשוטו נראה שצ"ע על ומועד וכתות וגו' שלא יקבלו כלה מיד
הגויים שטודרין נדרים ונדבות בישראל, שמה תאמר לפי שלא נכטון על הסדום, ואינן מביאין
אותן דרך בזיון אלא לכבוד, שבארצם שלין על שלחן מלכים כמ"ס (פסוק כ"ד) אינן דומין לשאר
מומין, על כן מזהיר שלא יקריבו, ואמר הטעם כי משתתם בהם, שסוף סוף המשתת הם
צדק שהן מוסרסין, והוא דרך משתת בגד חקים שחקקתי במעשה בראשית, לכך מוסר גם
זה ההשגחה הרי הוא כאוס אחר, וכמו שאסור להעלות בעל מוסר על המזבח הן מישראל הן מעב"ס
כן אלה, ומה בלמד אזהרה שלא להקריב בעלי מומין בקרבנות גויים, שהרי אמר מוסר גם לא
ידנו לכס, שזעטו שבהיות בו עווס אסור להקריבו, ולפי שמדמה משתת למוסר גמור למדנו שכל
המשתת עבירה בבהמה אסור כמוס, כמו רובע ונרבע ונעבד ונענח, וזהו שאמרו (סנהדרין)
דף כ"ז ע"א) דבי ר' ישמעאל תנא כל מקום שנאמר משתתם ע"ז ג' ע"ז ד' כלומר גם הם משתת
וחסורין, גם רש"י ז"ל פי' הכתוב על חסור הקרבנות מומין בקרבנות עכו"ם, ורבותינו ז"ל
שלמדו מיינו שאין מקבלין שקלים מן הגויים לקטית בהן קרבנות נכור, לא הוציאו המקרא
מפשוטו שהרי הם אמרו מניין שהקבנות בסדום ת"ל כי משתתם גם, ר' יהודה אמר אין נקטות
בסדום, הרי גם לדעתם פשט המקרא שצ"ע על ומועד וכתות וגו', אבל דרשו דרשתם מן לחם
אלהיכם, גם רוב"ס ז"ל אמר (הלכות ח"מ פ"א הלכה ו') ולא קרבנות ישראל לבד אלא אף
קרבנות עכו"ם אם הקריבין והן ב"מ לוקה שנאמר ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם
מכאן אלה, וכתב עליו מוהרי"ק ז"ל ולא קרבנות ישראל וכו' מבוואר בכתוב, ויפה פי', גם
לפיך אמר (ה' שקלים פ"א ו') אבל הכותים שנתנו משתתם השקל אין מקבלין מהם, ולא הוציאו

ואלהיכם מכל אלה כי
 משהתם בהם מום בם לא
 ירצו לכם: ס כי וידבר יהוה
 אל משה לאמר: כי שור או
 כשב או עז כי יולד והיה שבעת
 ימים תחת אמו ומיום השמיני
 והלאה ירצה לקרבן אשר
 ליהוה

אייערו נאטטעו דאר צו
 ברינגען: זיא האבען איינע
 פערשטימלונג אן זיד, אלוף
 איינען לייבזפעהלעך, אונד
 קאנגען אייך ניכט צור גענאדע
 אויפגענאממען ווערדען:
 (כו) דער עוויגע שפראך צו
 משה, וויא פאלגט: (כו) איין
 אכז-קאלב, שאף-לאם,
 אדער ציגענלאם, דאן גע-
 באהרען ווירד, זאלל זיכען
 טאגע בייא זיינער מוטטער
 בלייבען: פאם אכטען טאגע
 דעם

אבער אן אונד ווייטער ווירד עז טיכטיג צום פייאר אפפער, דעם

תרגום אונקלוס

רש"י

אלהיו טבל אליו ארי חבולתיו
 בהון טוקא בהון לא לרעוא יהון
 לבון: (כו) וטליל יי עם משה למיטר:
 (כו) תור או אימר או עיזא ארי יתיליד ויהי שבעת יומין פתר אמה וימיוטא
 תמינאה ולהלא יתעי לקרבא קרבנא

קדם

באור

לא ולא כתוב שנלמד הימט, ועם זה התישנה תמיהת רא"מ ז"ל: לא ירצו לכם, פי' רש"י
 ז"ל לכפר עליכם, ואיני יודע ענין כפרה זו, כי מדבר בקרבנות עכו"ם ואינן לכפר על ישראל
 וכו"ם ששנו לא ירצו לכם, מלמד שאינן מרצים, סובב על דרשתם שאין מקבלין שקלי עכו"ם
 לקטת בהן קרבנות כבוד, כי אינן מרצים לכפר על ישראל, אך כפי הפשט שמדבר בקרבנות
 עכו"ם, לא אמר לא ירצו על הכפרה, אלא לפי שנחשב להם לרצון שנו מקדש לה', ויחפסי
 ארץ גוים יבואו להשתחות בו למלך ה' ולהקריב לו קרבן, אבל אם תקבלו מהם בעלי מומין
 שאסרתי לכם להעלותם על מזבחי, להם לא יחשב לעון, כי לא נזיתים על הדבר הזה, אבל
 לא לרצון יהיה לכם, ואין רצון בכל מקום לבד כפרה, לא גם מוכרת טיבה וזכות: (כו) שור
 או כשב או עז כי יולד, הנולד מן השור נקרא של, והנולד מכשב או עז נקרא שה, ולמדו
 מנאן שזור בן יושו נקרא שור, וכן כשב ועז, לרמוז שהן שלמים בצורתם בהולדם, כמו שהן
 בזקנותם, ואין כן האדם שהוא בתחלה עולה ויונק, בהולדו כל ידע מה, עד יגדל וילמד
 ויעמול, כי בו נשמת חיים והכח לבחור בטוב או ברע, ואם זוכה ידמה באחריתו לבר אהין,
 ועל זה תמה המאורר מפי עוללים ויונקים יסדת עז (תהלים ח' ג'), שהיא האדם שנתחלתו
 עולה ויונק, גרוע משאר הבע"ח, ועליו תקן עז להפליא לעשות, וכל זה להרחות שאינו
 מושל במעשה השם בעבור יתרון גופו על שאר הבע"ח לא בעבור כבוד נשמתו כשיבחר בטוב,
 וכבר בארנו ענין זה בפ' מס' אבות (פר' ג' משנה א'): וולד, כמנהג היטודים, פרט ליונא
 דופן בחיי אמו או בנותה: והיה שבעת ימים תחת אמו, כמו תחת יד פרעה (בראשית
 ח"א ל"ה), תחת רשות אמו, כי היא תעורהו בימים הראשונים, שתיקהו מחלצה ותשנית
 עליו, לא שחייב הכתוב שתחיה אמו כל ז' הימים, שאפילו עתה שיהי אחר שכולד, ראוי
 לקרבן משמיני ואילך, אלא דבר בטוהה, וגם אם משה מיד כשר משמיני ואילך, לא ארבותיט
 למדו

תרגום אשכנזי

אמר כב

דעם עוויגען צו עהרען :
(כח) איהר דירפט אויך פאן
רינד אדער שאפפיה : גיא-
מאלו דאו פיה נעכט ווינעם
יונגען אן אוינעם טאגע
שלאכטען : (כט) ווען איהר

ליהוה! כח ושור אושה אריו
ואת בניו לא תשהטו ביום אהר:
כט וכי תזבתו וזבת תודה ליהוה

לרצנכם

דעם עוויגען צו עהרען איין דאנקאפפער שלאכטעט :

תרגום אונקלוס

רש"י

קדם יי : (כס) ותורתא או שיתא לח
ולקרה לא תכסין פיוטא חר : (כט) וארי
תכסין נקבת תודה קדם יי לרעא

ואת בניו טיהג בנקבה שאסור לשחוט האם
והבן או הבת ואיני טיהג בזכרים ושותר
לשחוט האב והבן : אותו ואת בניו אף בני
ואותו במשמע : לרצונכם

באור

למודו מזה פרט ליתוס שמתה אמו בשעת לידה שפסול לקרבן, שצריך להיות שעה אחת תחת אמו וטיוס השמיני והלאה ירצה, אם תקדישו ותעלכו לה ירצה : לקרבן אשה לה, להקדיש ולהעלותו על האשים, ללמוד כשם שאסור להקריבו מחוסר זיון, כך אסור להקדישו מחוסר זיון : (כח) ושור או שיה, וי' מוסיק על ענין ראשון, כמו שאמרתי לך מחוסר זיון, כן אנו אוסר לך לשחוט אותו ואת בניו, ואפילו בחולין, שאם במקדשין לבד היה לו לומר ואתו ואת בניו לא תשחטו, והיה מוסר על שור או כש או על שבראש הענין, וכן אמרו בחולין (דף ע"ח ע"א) וכן לא תשחטו משמע גם חולין, שכל אסורי מנחה לא מנינו שהזהיר בלשון שמיטה או זביחה סתם, אלא בלשון הקרבה, או שזכור אצלו הקרבן, או שנשחט לה, כמו לא תזבח לה' אלהיך שור ושה כל יום רע (דברים ט"ז ד' א'), הוסיף לה' אלהיך ללמד שמדבר בקדש אצל שמיטה סתם גם חולין במשמע : אחו ואח בניו, אף בניו ואותו במשמע, ולפי משמעות הכתוב אשר האב עם בניו, אי האם עם בנה, שכן דרך הכתובים להזכיר הזכרים והנקבות בכלל, כמו בנימין ובמחוסר זיון שניהגין בנקבות בזכרים, ונאמר בהן שור ולא פרה, גם בני כולל בתו ובתה משמע זה עמו, וזה לדעת חנניה האומר (חולין דף ע"ח ע"ב) אותו ואת בניו טיהג בין בזכרים בין בנקבות, ויש מחכמים אומרים אותו ואת בניו אינו טיהג בזכרים, וכן פי' רש"י ז"ל אותו ואת בניו טיהג בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת, ואינו טיהג בזכרים, ומתה לשחוט האב והבן, ובגמרא אמרו (כתובות דף ק"א ע"ב) שיש ספק אם חוספין לורע האב או לא, ולכן פסק רמב"ם ז"ל (ה' שמיטה פי"ד א') שאם נודע וודאי שזכו אביו אין שוחטין שניהג ביום אחד, ואם שחט אינו לוקה, ואם כוננת התורה שאין חוספין לורע האב, והיה הכלל הזה מסור בידנו בעל פה, כאמר ג"כ אותו ואת בניו, לפי שהיא עיקר הורע שהולד נקרא על שמה, ייחס לה כאן לשון זכר, כמו ארנבת שנקרא כל המין על שם הנקבה מטעם קרוב לזה שפרשנו (פרשה י"ח'), וכן ת"א ז"ל ותורתא או שיתא לח ולקרה וכו' : ביום אחד, לא כיום של קרבנות שהוא כ"ד שעות כמו שפרשנו (פרשה ז' ט"ו), אלא כיום הנאמר במעשה בראשית שהיום הולך אחר הלילה, ואם שחט האם אחר חנות, מותר לשחוט בנה אחר כאלה הכבדים, כמו שפירשנו (חילין פ"ה משנה ה') יום אחד האמור באותו ואת בניו היום הולך אחר הלילה, את זו דרש שמואל בן זמא נאמר במעשה בראשית יום אחד, ונאמר באותו ואת בניו יום אחד, מה יום אחד האמור ביו"ט היום הולך אחר הלילה (שנאמר ויהי ערב ויהי בקר), אף יום אחד האמור בלילה ואת בניו היום הולך אחר הלילה, כלומר שאעפ"י שכל כ"ד שעות קרויין יום, יום אחד משמע באותו יום של מעשה בראשית, ולא אחריו בזה : (כט) הזבתו וזבת תודה לה, וזכר תודה פרשנו (פרשה ז' י"ב), ואמרו רבותיט שאכתוב מדבר על תודה ועל כל הנאכלין ליום אחד כמו שפירשנו ואם ואיל טיהג : לרצונכם הובחנו, תמלת וזייתכס הזהירו שתהא לרצון לכם, ומה

לְרַצְנֶכֶם תִּזְכְּחוּ: ל בַּיּוֹם הַהוּא
 וְאַבְרָם לֹא-רָחַמְתִּירוּ מִיָּמֵינוּ עַד-
 בָּקֵר אֲנִי יְהוָה: לֹא וּשְׂמַרְתֶּם
 מִצֻּוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אִתָּם אֲנִי יְהוָה:
 לֹא וְלֹא תִחַלְדוּ אֶת-שֵׁם קְדוֹשִׁי
 וּנְקַדְשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאֵל שֶׁל־אֶכְטַעַט עוֹ, דְּאֵס עוֹ
 אֲיִיד צוֹר גַּענְאָדַע אֲוִיף
 גַּענְאָמַעַן ווערדע: (ל) אֵן
 דַּעמזעלכען טאַגע זאַלל עז
 גַּענַעסען ווערדען, אֲיִיהר
 טִיסט נִיכטוּ דַּאָפֿאַן אֲוִיף דַּען
 פֿאַר־גַּענְדֵן טאַג שטערהען
 לַאָסען: אִיד, דַּער עוויגע!
 (לח) בעאַבאַכטעט טִינע גַע־
 באַטֶּהע אונד האַלטעט ויא:
 אִיד, דַּער עוויגע! (לכ) ענט־

ווייהט טיינען הייליגען נאָמען נִיכט, אִיד ווילל געהייליגט זיין אונטער דען קינדערן
 ישראל'ו:

תרגום אונקלוס

רש"י

לְרַצְנָא לְכוּן תַּכְסִּין: (ל) בְּיוֹמָא
 הַהוּא יִתְאַבֵּר לֹא תִשְׁאַרְדּוּן מִיָּנִיָּה עַד
 צַפְרָא אָנָּה יי: (לח) וְתִמְרוּן בְּקִדְרֵי
 וְתַעֲבִדוּן יִתְהוּן אָנָּה יי: (לכ) וְקֹא
 תַחֲלוּן יִת שְׁמָא דְקֹדְשֵׁי וְאַתְקִדְשֵׁ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָנָּה

(כט) לרצונכם תזכרו • תחלת זביתתכם
 הזכירו שתהא לרצון לכס ומהו הרצון ביום
 ההוא יאכל לאכל להזכיר אלא שתהא שמיטה
 על מנת כן אל תשטוהו על מנת לאכלו למחר
 שאם תחשבו בו מחשבת פסול לא יהא לכס
 לרצון • דבר אחר לרצונכם לדעתכם מלאך
 למתעסק פסול בשמיטת קדשים ואף על פי
 שפרט לנאכלי' לשני ימים חזר ופרט לנאכלים
 ליום אחד שתהא זביתתן על מנת לאוכלן
 בזמן: (ל) ביום ההוא יאכל • לא בא להזכיר אלא שתהא שמיטה על מנת כן שאם
 לקטע לו זמן אכילה כבר כתוב ובשר זבח תודת שלמיו וגומר: אכי ה' • דע מיגור על
 הדבר ואל יקל בעיניך: (לא) ושמרתם זו המשנה: ועשיתם • זה המעשה: (לכ) ולא
 תחללו • לעבור על דברי מוידין ממשמע שנאמר ולא תחללו מה ת"ל ונקדשתי עבור עמך

באור

הרצון ביום ההוא יאכל, לא בא להזכיר אלא שתהא שמיטה על מנת כן, ואל תשטוהו על
 מנת לאכלו למחר, שאם תחשבו בו מחשבות פסול לא לרצון יהיה לכס שאי אפשר לומר שבו
 הכתיב לקטע לו זמן אכילה, כבר נאמר ובשר זבח תודת שלמיו וגו', מפיו רש"י ז"ל וכן הוא
 בת"כ, ולמעלה (פרשה י"ט ה') נאמר כן על שלמים הנאכלין לב' ימים, וכאן בתורה הנאכלת
 ליום ולילה, ושם פרטנו טעם שזכר הנאכלין לב' ימים, ואעפ"כ זכר גם תודה שלא תאמר אם
 שחטו ע"מ לאכול ביום השלישי לא לרצון הוא, אבל ע"מ לאכול למחר אינו פסול שהרי מביט
 שלמים שנאכלין לשני ימים, על כן הזכיר גם בתורה שזביתו לרצונם, ומהו לרצון ביום ההוא
 יאכל, אבל אם זבחת אותי לאכלו למחר פסול: (ל) ביום ההוא יאכל, יום שנאמר במוקדשים
 הוא ד' שעות, אבל לא כלו, שעכ"פ לא תותירו ממש עד בקר, אעפ"י שעדיין הוא נד' ד'
 שעות לזביתתו ושכח טוקר נעשה נותר: אכי ה', דע מיגור על הדבר, ואל יקל בעיניך,
 לשון רש"י ז"ל, ומוסב על כל האמור למעלה, ואחשוב עוד שכאן חתם הענין בלו שתחלתו דבר
 אל כל עדת בני ישראל לאמר קדושים תהיו וגו', שהולך ומהיר על קדושות רבות לאשראל,
 ובקדושות המיוחדות לכהנים בעיני הטומאות והמומין ודברים הפוסלים בקדושות לכן כיו
 שנאמר בתחלת הענין הזהרה על זבח שלמים שלא יפגל, כן חתם באזהרה זו על זבח תודה,
 וחתם אכי ה': (לא) ושמרתם, זו המשנה, ועשיתם, זו המעשה, מפיו רש"י ז"ל, ובשר
 בארנו זה (פרשה י"ט ד' ה'): (לכ) ולא תחללו את שם קדשי, נאמר על כל המצות
 שנכרשיות

אני יהוה מקדשכם: לג המוציא
אתכם מארץ מצרים להיות
רכם לאלהים אני יהוה: פ
כג א וידבר יהוה אל משה
לאמר: ד דבר אל בני ישראל
ואמרת אליהם מועדי יהוה

איך בין דער עויגע, דער
איך הייליגט: (לג) דער איך
אויז דעם לאנדע מצרים גע-
פיהרט האט, אייער גאטט צו
זיין: איד, דער עויגע!

כג (א) דער עויגע שפראך
צו משה, וויי-
פאלגט: (ב) רעדע מיט דען
קינדערן ישראל'ס, אונד זאגע
איהנען, דיא פעוטטאגע דעו
עויגען, אן

אשר

אן

תרגום אונקלוס

רש"י

אנא יי טקדשכו: (לג) דאפוק יתכן
טארעא דמצרים לטהו קכו לאלקא
אנא יי:
כג (א) וטליל יי עם משה למימר:
טליל עם בני ישראל ותימר
להון טועדיא דיי די

לקדש שמי יכול ביחוד ת"ל בתוך בני ישראל
וכשהוא מוסר עמו יוסור על מנת למות שכל
המוסר עמו על מנת הנס אין עושין לו כש שכן
מנינו בתנכיה מישאל ועזריה שלא מסרו עצמן
על מנת הנס שזאמר והן לא ידע להו לך
מלכא וגו' מניל ולא מניל ידע להו לך וגו'
(דניאל ג'): (לג) המוציא אתכם. ע"ז
כן: אני ה' נאמין לשלם שכר:
כג (ב) דבר אל בני ישראל ויעדי ה'
עשה

באור

שנפרשות שלמעלה, שלא תעברו על אחת מהן כמווד ובקלת ראש, כאילו אין טורח בה, שאם
תעשו כן הרי אתם מחללים את שם קדשי, וכבר נאמר זה: ונקדשתי כבוד בני ישראל,
אזי רוצה להתקדש בתוך בני ישראל, לעיני הגוים, שנראותם שהם פורשים מתאוותיהם
ונזורים מדרכי העמי' בעבור חקי השם, ואינן מהרהרין אחריהן, אעפ"י שטעמיהן כגנבים
מדעתם, יתקדש שמו הגדול בעולמו, וכל המקיים מצוה שיש בה ספרוק כים, או העדר כבוד
ואינו חושש, מקדש שמו הגדול ית' בעולמו, וכ"ש אם מוסר נפשו להכטער או למות בעבור
המצוה אין קדוש השם גדול ממנו, וכן אמרו בת"כ כשהוא תומר ונקדשתי מסור את עצמך וקדש
שמי, יוכל ביחודי, ת"ל בתוך בני ישראל המרובים: אני ה' מקדשכם, לכן אני
מוצוה אתכם זאת, כי אם תשמרו חקותי ומוצותי אני ה' מקדשכם משרה עליכם רוח
קדושה, ותתרומו על כל המעשים, ויקל בעיניכם לבנו במוחן בנוף ובנפש למען אהבתי:
(לג) המוציא אתכם, כלומר האל המוציא אתכם מארץ מצרים, בדרך הקדש באותות
ובמופתים, להיות לכם לאלהים, כלומר להיות מנהיג אתכם על דרך פלא, ולתת לכם
תורות וחקים קדושים, להשקיף שכינתי ביניכם, ולשפוך עליכם רוח קדשי, כמפורש בפסוק
המילה, אני אני הוא המקדש אתכם לתת לכם כח לכל דבר אם תלכו בקקותי: אני ה', העשה
כל אלה, ופרשנהו (פרשה י"ח ב')

כג (ב) דבר אל בני ישראל, פרשת המועדים כל ישראל אין בה, והקרבת המוסמים
התלויה בכהנים לא נתפרשו בה, לכן אמר דבר אל בני ישראל: מועדי ה', נאמר
(פרשה א' א' ו' י"ג), שצדו יעד, והוא שלעזין (בשטימן), ויש יעידת מקום, כמו אהל
מועד (שמות כ"ז כ"א), למועד דוד (שמאל א' כ' ל"ח), בית מועד לכל חי (איוב ל' כ"ג),
ועידת וזן כמו למועד אשר דבר אותו אלהים (בראשית כ"א ב'), למועד אשוב איך (שם י"ט
י"ד), ואתיהן טדעים על ידו מאורות השמים, כי ארך העדיטת והחנן מקו האוה, ומרחק
מקום